

Loomuse seisukoht seoses pliidi sisaldava laskemoona ning selle mõjuga keskkonnale ja elurikkusele

LOOMUS
LOOMADE NIMEL

Euroopa Komisjon on ettevalmistamas eelnõud, mis keelustaks plii kasutamise jahinduses ja laskespordis. Loomade eestkoste organisatsioon toetab plii keelustamist, sest tegemist on toksilise raskemetalliga, mis kahjustab nii keskkonda kui ka kõikide elusolendite tervist. Laskespordi esindusorganisatsioonid nõuavad erisust. Seda Loomus ei toeta, sest ükski harrastus ei õigusta meie elukeskkonna mürgitamist.

Plii on toksiline raskemetall, mis kahjustab närvisüsteemi, reproduktiiv- ja immuunsüsteemi ning põhjustab väga mitmesuguseid tervisehäireid, sealhulgas vähki. Organismi sattunud plii ladestub luudes ja hammastes ning kehal puudub tõhus mehhanism selle väljutamiseks. Pliil ei ole organismi jaoks ohutut kogust ning on ohtlik nii inimestele kui ka mitteinimloomadele. Metsloomad ja röövlinnud võivad saada pliimürgituse, kui söövad jahipraagina metsa jäänud ulukite korjuseid või pliihaavleid alla neelanud veelinde. Pliimürgitus on üks sagedasematest merikotkaste hukkamise põhjustest.

Euroopa Kemikaali ameti (ECHA) hinnangul satub laskespordi, jahinduse ja kalastustarvete kaudu Euroopa Liidus keskkonda ligikaudu 44 000 tonni pliid aastas – 57% laskespordist, 32% jahipidamisest ja 11% kalastamisest. Siit nähtub, et laskespordi panus pliireostusse pole sugugi marginaalne. Eestis on üle 40 tsiviilkäibes oleva välilasketiiru, mitmetes neist harrastatakse ka haavilaskmist.

Euroopa komisjon valmistab ette eelnõud pliivabale laskemoonale üleminekuks jahinduses ja laskespordis. Kui Eesti jahimeeste esindajad on pliivabale moonale siirdumisega põhimõtteliselt nõus ja soovivad vaid veidi pikemat üleminekuperioodi, siis laskesportlaste esindusorganisatsioonid on üleminekule kategooriliselt vastu. Lisaks peavad Kultuuriministeerium ja Siseministeerium pliimoonale üleminekut laskespordis ebamõistlikuks ja eelnõu poolt ettenähtud piiranguid liiga rangeteks.

Praegu kehtib Euroopas jahimeestele osaline pliikeeld – pliihaavleid ei tohi kasutada veelinnujahis ega märgaladel. Laskespordis pole plii kasutamist seni piiratud. Uus eelnõu näeb ette jahinduses pliihaavlite täieliku keelu 3-aastase üleminekuajaga ning plii kuulide täieliku keelu sõltuvalt kaliibrist 1,5–10-aastase üleminekuajaga. Laskespordi harrastajatele on Euroopa komisjon suuresti vastu tulnud, võimaldades neile mitmeid erandeid ja seades palju leebemaid piiranguid võrreldes ECHA poolt tehtud algsete ettepanekutega. Komisjoni eelnõu võimaldab laskesportlastel jätkata plii kuulide kasutamist, pliihaavleid tohiks nad aga kasutada veel 15 aastat tingimusel, et lasketiirud järgivad plii kinnipüüdmis- ja kogumismeetmeid, seirenõudeid ja aruandlust.

Paraku laskespordi esindusorganisatsioonidele ei sobi isegi selline [vastutulek](#) ja pikk üleminekuaeg, peegeldades nende madalat motivatsiooni reformida oma spordiala keskkonnasõbralikumaks, sh üritatakse laskespordi panust pliireostusesse näidata tegelikult väiksemana. Erandi tegemist plii kuulidele sportlasketiirudes on põhjendatud ka vajadusega tagada reservistidele, vabatahtlikele ja jõustruktuuride esindajatele võimalus harjutada laskmist oma vabal ajal ja väljaspool ametlikke õppusi. Samas tekib küsimus, kas alternatiivina võiks korraldada senisest sagedamini õppusi kaitseväge ja kaitseliidu lasketiirudes, kus plii kogumine ja reostuse seire on paremini tagatud, mistõttu selle erandi nõudmine on pigem otsitud ja ebapädev argument oma soovitud tegevuse õigustuseks.

Viited:

- <https://synlab.ee/arstile/laboriteatmik/tulemuste-interpretatsioonid/toksikoloogia/plii-veres-b-pb/>
- <https://teadus.postimees.ee/6441230/uuring-naitas-kuidas-murgine-plii-lindude-organismi-jouab>
- [Keskkonnaamet \(2019\) Merikotka \(Haliaeetus albicilla\) kaitse tegevuskava 2019-2023](#)
- <https://echa.europa.eu/et/hot-topics/lead-in-shot-bullets-and-fishing-weights>
- [Kliimaministeerium \(2025\) Kliimaministeeriumi sisend: Plii kasutamise piiramine laskemoonas ja kalastustarvetes](#)
- [Kultuuriministeerium \(2025\) Plii kasutamise piiramine laskemoonas ja kalastustarvetes](#)
- [Siseministeerium \(2025\) Siseministeeriumi arvamus pliilaskemoona kasutamise piirangute kohta](#)
- <https://www.eoy.ee/ET/euroopa-liidus-keelatakse-pliihaavlite-kasutamine-margaladel/>
- <https://www.err.ee/1609681751/plii-kasutamise-piiramine-laskemoonas-tekitab-eriarvamusi>

LOOMUS
LOOMADE NIMEL

MUSTAND:

Laskesport on harrastus. Loomus on seisukohal, et ükski harrastus ei õigusta meie elukeskkonna mürgitamist.

Plii on toksiline raskemetall, mis kahjustab närvisüsteemi, reproduktiiv- ja immuunsüsteemi ning põhjustab väga mitmesuguseid tervisehäireid, sealhulgas vähki.

Organismi sattunud plii ladestub luudes ja hammastes ning kehal puudub tõhus mehhanism selle väljutamiseks. Pliil ei ole organismi jaoks ohutut kogust. Eriti tundlikud on lapsed, kellel plii kahjustab närvisüsteemi arengut ja võib põhjustada vaimse arengu häireid. Pliid sisaldava laskemoonaga kütitud ulukite liha süües satub plii inimorganismi. Metsloomad ja röövlinnud võivad aga saada plii mürgituse, kui söövad jahipraagina metsa jäänud ulukite korjuseid või pliihaavleid alla neelanud veelinde. **Pliimürgitus on üks sagedasematest merikotkaste hukkumise põhjustest.**

Välilasketiirudes satub suurtes kogustes pliid pinnasesse, kus see leostub ajapikku põhjavette ja pinnavee kaudu ümbritsevasse maastikku ja veekogudesse ning mürgitab meie elukeskkonda. Lasketiirudes maapinnale langenud pliihaavleid võivad sisse nokkida linnud. Eriti problemaatilised ongi pliihaavid, sest neid lastakse lendavate sihtmärkide pihta ja need langevad hajusalt laiale maa-alale. Kuulilaskmisel on sihtmärkide taga nn kuulipüüdjad, näiteks pinnasevallid, kust on võimalik pliikuule teatud ajavahemike tagant pinnast läbi sõelduses kokku koguda ja keskkonnast eemaldada.

Euroopa komisjon valmistab ette eelnõud pliivabale laskemoonale üleminekuks jahinduses ja laskespordis. Kui Eesti jahimeeste esindajad on pliivabale moonale siirdumisega põhimõtteliselt nõus ja soovivad vaid veidi pikemat üleminekuperioodi, siis laskesportlaste esindusorganisatsioonid on üleminekule kategooriliselt vastu. Nende selja taha on nüüd kindlalt asunud Kultuuriministeerium ja Siseministeerium, kes peavad pliimoonale üleminekut laskespordis ebamõistlikuks ja eelnõu poolt ettenähtud piiranguid liiga rangeteks **[siia tuleks panna lingid mõlema ministeeriumi ettepanekutele, mis nad sotsministeeriumile esitasid]**

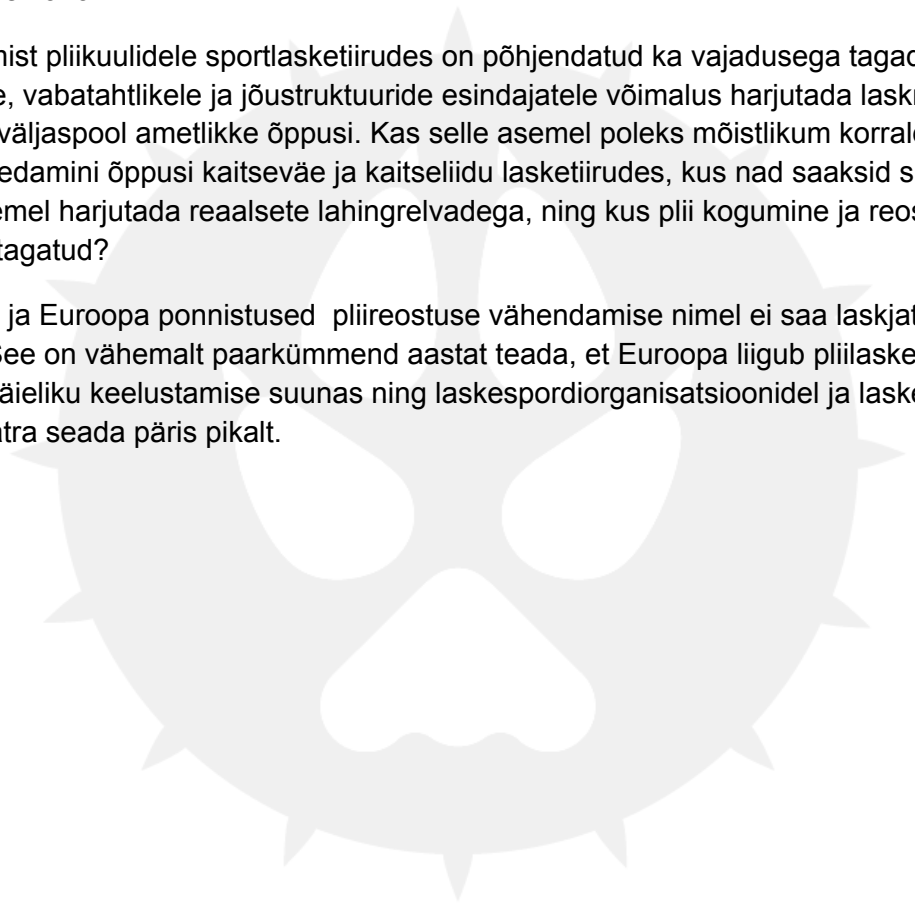
Euroopa Kemikaali ameti (ECHA) hinnangul satub laskespordi, jahinduse ja kalastustarvete kaudu Euroopa Liidus **keskkonda ligikaudu 44 000 tonni pliidi aastas** – 57 % laskespordist, 32 % jahipidamisest ja 11 % kalastamisest. Siit nähtub, et laskespordi panus pliireostusse pole sugugi marginaalne. Eestis on üle 40 tsiviilkäibes oleva välilasketiiru, mitmetes neist harrastatakse ka haavilaskmist.

Praegu kehtib Euroopas jahimeestele osaline pliikeeld – pliihaavleid ei tohi kasutada veelinnujahis ega märgaladel. Laskespordis pole plii kasutamist seni piiratud. Uus komisjoni eelnõu näeb ette jahinduses pliihaavlite täieliku keelu 3-aastase üleminekuajaga ning pliikuulide täieliku keelu sõltuvalt kaliibrist 1,5–10 aastase üleminekuajaga. Laskespordi harrastajatele on Euroopa komisjon suuresti vastu tulnud, võimaldades neile mitmeid erandeid ja seades palju leebemaid piiranguid võrreldes ECHA poolt tehtud algsete ettepanekutega. Komisjoni eelnõu võimaldab laskesportlastel jätkata pliikuulide kasutamist, pliihaavleid tohiks nad aga tulistada veel 15 aastat, tingimusel, et lasketiirud järgivad mõningaid plii kinnipüüdmis- ja kogumismeetmeid, seirenõudeid ja aruandlust.

Paraku laskespordi esindusorganisatsioonidele ei sobi isegi selline vastutulek ja pikk üleminekuaeg. Näib, et neil puudub praegu igasugune motivatsioon reformida oma spordiala keskkonnasõbralikumaks suunas. Laskespordi panust pliireostusesse üritatakse näidata tegelikult pisemana.

Erandi tegemist pliikuulidele sportlasketiirudes on põhjendatud ka vajadusega tagada reservistidele, vabatahtlikele ja jõustruktuuride esindajatele võimalus harjutada laskmist oma vabal ajal ja väljaspool ametlikke õppusi. Kas selle asemel poleks mõistlikum korraldada neile senisest sagedamini õppusi kaitseväge ja kaitseliidu lasketiirudes, kus nad saaksid sport- või jahipüüsi asemel harjutada reaalseid lahingrelvadega, ning kus plii kogumine ja reostuse seire on paremini tagatud?

Plii toksilisus ja Euroopa ponnistused pliireostuse vähendamise nimel ei saa laskjatele tulla üllatusena. See on vähemalt paarkümmend aastat teada, et Euroopa liigub pliilaskemoona tsiviilkäibes täieliku keelustamise suunas ning laskespordiorganisatsioonidel ja lasketiirudel on olnud aega agra seada päris pikalt.

LOOMUS
LOOMADE NIMEL